

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת רעוא דרעוין

פרשת יתרו

* * *

פרשת משפטים

בפאלם ספרינגס, קאליפארניע

* * *

בדינער

למתיבתא נחלת יעקב

שנת תשס"ח לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תצ"ה-ו

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען
185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

פרשת יתרו

וגר^אה על פי מה שכתב בהקדמת
משו' חתם סופר (פתוחי
חותם ליו"ד) על מה שאנו מתפללים
(בתפלת ראש השנה) ועקדת יצחק
לזרעו תזכור, ואין אנו אומרים
ועקדה שעקד אברהם, כמו שמוזכר
בתחלת הברכה. והענין צוה,
לאברהם אבינו וגם יצחק בנו
חכמים גדולים היו, ויצחק מעצמו
השכיל כל מה שהשכיל אברהם,
ואנשים האלו השכילו ענין הקרבנות,
שהרי בנו מוזכרות והקריבו, וידעו
עד היכן הדבר מגיע, והם ידעו
והשכילו שאי אפשר בשום אופן כלל
שירצה הקב"ה בקרבן אדם, שאלו
לא השכילו כן, כבר היה אברהם
מקריב את ישמעאל בנו, או אפילו
יצחק, ובכל זה אברהם צתום לבצו
לא הרהר כלל בדבר ה'.

ואין מן התימא כלום על אברהם
שלא הרהר בדבר ציווי שהיה

וידי ציום השלישי צהיות הצקר,
ויהי קולות וצרקיס וענן ככד
על ההר, וקול שופר חזק מאד
וגו', ויהי קול השופר הולך וחזק
מאד, משה ידבר והאלקים יעננו
בקול (י"ט-טו). ועיין בכלי יקר שכתב
שמפרשי התורה ראו ליתן טעם על
מה זה היו הקולות אלו, ומהו קול
השופר שהולך וחזק מאד ע"ש.
ובילקוט (וירא כב-קא) איתא, רבי
חנינא בן דוסא אומר, אותו איל
שנצרא בין השמשות, לא ינא ממנו
דבר לבטלה וכו', קרניו של איל
שמאלו תקע בו צהר סיני, ויהי קול
השופר, קרניו של ימין שהוא גדול
משמאלו, שהוא עתיד לתקוע בו
לעתיד לבוא שנאמר (ישעיה כו-יג)
והיה ציום ההוא יתקע בשופר גדול
ע"כ. ויש להצין למה תקעו צמתן
תורה בשופר של אילו של יצחק
דייקא.

שמעתי מהם שרונים לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, רלוננו לראות את מלכנו (מכילתא) ע"כ. אמנם ה' לא השמיע להם צעמנו אלא אנכי ולא יהיה לך, ושאר מנאות התורה שמעו רק מפי משה, וכמו שדרשו חז"ל (מכות כג:): תורה נאמר לנו משה (דברים לג-ד), תורה בגמטריא שית מאה וחד סרי, אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענוס ע"ש. ואם כן קבלת התורה של משה עצמו היה הכל מפי הגבורה, צחי' האמונה של אברהם, אצל קבלת התורה של בני ישראל, ששמעו רק מפי משה, היה צחי' אמונתו של יצחק, שמסר נפשו עבור מה ששמע משליח ה'.

ולבן צמתן תורה, בקול שופר עליהם הופעת, בשופר הנלקח מאילו של יצחק בעקידתו, להורות על מדתו של יצחק שציטל עצמו כליל תחת מה ששמע מחכמי ישראל, כן באופן הזה צריך להיות קבלת התורה. וזה שאמר הכתוב, ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, השופר הזה של אילו של יצחק השמיע קול חזק המכרות ואומרת, כי כאשר משה ידבר, שישמעו רק

נגד השכלתו צקוד הקרצנות, אחרי כי שמע מפי הקצ"ה צעמנו, קח נח את צנך את יחידך את יצחק והעלהו לעולה (צראשית כג-ב), ומה לו לעשות כאשר פי ה' דיבר, אך התימא הגדולה והנפלאה על יצחק, שגם הוא הצין שדבר זה אי אפשר בשום אופן צעולם שירצה הקצ"ה להקריב אדם, ולא שמע הציווי מפי הקצ"ה, מכל מקום האמין צדברי אצרהס דבר שהיה נגד שכלו ודעתו. והיולא לנו מזה, כי אמונת אצרהס ע"ה היה דוגמת אמונת תורה שבכתב, היינו מה ששמע מפי הקצ"ה צעמנו, ויצחק מסר נפשו על תורה שצעל פה מה ששמע מאצרהס. לכן אנו מתפללים, ועקדת יצחק תזכור 'לזרעו' המחזיקים מעשיו צידס, ומאמינים צדברי חכמים מצלי להרהר אחר דצריהס, אצל מי שאינו צכלל זה, אין לו חלק צתפלה זו עכל"ק.

ודהגה כמו כן היה צמתן תורה גופיה, שאמר ה' אל משה, הנה אנכי צא אליך צעצ הענן, צעבור ישמע העס צדברי עמך, וגם צך יאמינו לעולם, ויגד משה את צדרי העס אל ה' (יע-ט). וצראש"י,

מפי משה ולא מפי ה' ענמו, ישכילו כי 'האלקים יעננו בקול', שזהו קול האלקים, ושכינה מדברת מתוך גרונו, והסכמתו נתונה לו. [אמנם משה ענמו ששמע מפי ה' כל התורה כולה, היתה קבלתו צבחי' אברהם ששמע מפי ה' ענמו, ולכן בא ברמו זכתוב, ויאמר ה' אל מ'שה ר'ד ה'עד ז'עם (יט-כא), ר"ת אברה"ם, כי הניווי שקיבל משה היה צבחי' העקידה של אברהם].

ובספר לקט אמרי קודש (פרשת בא) כתב בשם מרן מוהר"ד מצעלוצא זי"ע, על פי מעשה שהיה אלל הרה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע, שנסע פעם בדרך וליווהו החסידים בהתלהבות גדול, וירד גם הוא מהעגלה, ואמר שרצה לכלול ענמו עמהם צמזמה. והנה בני ישראל בקיימם את מצות קרבן פסח כוונו לשם שמים, א' לקיים מצות ה', וב' מצוה לשמוע דברי חכמים, וכוונו לשניהם באופן היותר נעלה, אבל משה ששמע מפי ה' לא שייך אללו זאת, אמנם גם משה כוון לכלול ענמו בכלל ישראל בענין קיום דברי חכמים. והו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן, שכוונו על שתי פנים, לקיים מצות ה' וגם שלא לשנות דברי משה ואהרן, וגם משה ואהרן כן עשו, לכלול עמהם צמזמה לשמוע דברי משה ואהרן עכדה"ק.

וביתר ציבור, כי עשיית מצות הפסח, היה מסירת נפש

ובזה היה נראה לזכור, מה שאמר הכתוב מתחלה, כאשר אמרו ישראל כל אשר דבר ה' נעשה, וישב משה את דברי העם אל ה' (יט-כ), ושוב הכפיל עוד הפעם בפסוק שלאחריו, ויגד משה את דברי העם אל ה' (יט-ט), ולא נאמר צנתיים שום דיבור חדש מהעם אל משה (ועיין רש"י וצבעלי חוס'). ויש לומר בהקדם לזכור מה שנאמר צמזמים, כאשר נטוו ישראל לעשות את הפסח, וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן, כן עשו (יז-כח), וזרש"י להגיד שצחן של ישראל, שלא הפילו דבר מכל מצוות משה ואהרן, ומהו

מה שיצו עליהם, לשון שמלאכי השרת משתמשין בה. הנה אמירת משה נעשה ונשמע אין בזה חידוש, שהרי שומע הכל מפי הגבורה, ומי לא יקבל דברי אלקים חיים בשמעו מה' פנים אל פנים, אצל אמירתם של בני ישראל היא מדריגה נשגבה להפליא, שלא שמעו מה' דבר, אלא שומעים זאת מפי משה בשר ודם, ומי יודע אם כל דבריו המה באמת מפי ה', ואף על פי כן לא הרהרו אחר משה, והיו מוכנים לקבל מה שיצוה עליהם משה, נקודה זו בישראל עולה במדריגתה על קבלת התורה של משה בעצמו, ורצה משה לכלול עצמו עם אמירתם הנעלה של בני ישראל. ולכן אחר שאמר הכתוב וישב משה את דברי העם אל ה', שאמרו נעשה ונשמע ומוכנים לקבל התורה, אמר שוב, ויגד משה את דברי העם אל ה', האי 'ויגד' הוא מלשון איגוד ולשון המשכה, שקשר משה עצמו עם דברי העם אל ה', להכליל יחד באמירתם של ישראל שאמרו נעשה ונשמע, כי מדריגתם בזה עדיפא ממשה, שיש בה אמונת חכמים, והאמינו בו שהוא שליח ה', ולא ישנה זיו כל שהוא ממנה שיאמר לו ה'.

ממש, הן נוצח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו (ח-כג), והיו קושרין את הפסח בכרעי המטות מיום עשירי בניסן, והיו שנייהם של מצרים קהות, עד שקראו אותו יום בשם שבת הגדול, על הנס הגדול שנעשה להם אז, שלא נגעו בהן המצריים, והם לא שמעו זאת מפי ה' עצמו, אלא ממשה רבינו, והיה להם אמונת חכמים עד מסירת נפש ממש. אצל משה ואהרן שננטו כן מפי ה' עצמו, אין זו מדריגה שעשו כדבר ה', כי מאתו לא תלא הרעות, ושלוחי מלוא אינן ניזוקין. ולכן בני ישראל שלא השיגו עוד סודות ועמקות המלות, עשו הפסח על דעת משה רבן של ישראל, וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן. אמנם משה ואהרן עצמם רצו לכלול את עצמם בעשיית הפסח של ישראל, שהיה בזה מסירת נפש על אמונת חכמים, אשר זה היה חסר אצל עבודת הפסח שלהם, וכן עשו גם משה ואהרן, לכלול עצמם עמהם.

ובבזו כן בקבלת התורה, שאמרו כל ישראל נעשה ונשמע, והקדימו עשיה לשמיעה, מוכנים לעשות כל

מכולן. כי הא מעשה, דאציי שמעיה
 לההוא גברא דקאמר לההוא איתתא,
 למחר ניקדום וניזל צדוכתא פלן.
 אמר איזיל אפרשינהו מאיקורא. איזיל
 צתרייהו תלתא פרסי צאגמא, כי
 הוו פרסי מהדדי [שהיו משתי
 עיירות, וכשהגיעו לפרשת דרכים,
 פירש זה לכאן וזה לכאן], שמעינהו
 דקאמרי אורחין רחיקא [דרך רחוקה
 היא צין שני מקומותינו, ואי אפשר
 עוד לילך בדרך יחד] וכוותין צסימא
 [אילו היינו יכולים לילך בדרך אחד
 היה נעים נוות שלנו]. אמר אציי
 אי מאן דסאני לי [אי הוא שונאי
 מתייחד עם אשה] לא הוא מני
 לאוקומיה אנפשיה [מלחטוא, ועל
 עצמו היה אומר]. איזיל תלה נפשיה
 בעיצרא דדשא [נשען על צריח
 הדלת כאדם שמחשצ ומנטער], תנא
 ליה ההוא סבא, כל הגדול מחזירו
 יצרו גדול ממנו ע"כ. הרי לנו
 דלדיקים לפי מה שמתעלים
 במדריגתם, יצרם נעשה גם כן גדול
 לעומתו. ולכן לדיקים נדמה להם
 כהר, כי יצרם גדול מאוד,
 ולהרשעים צאמת יצרם הוא כחוט
 השערה, ולכן לדיקים צוכים
 ואומרים היאך יכולנו לכבוש את
 ההר הגבוה הזה, ורשעים צוכים

ואמר הכתוב, ויסעו מרפידים
 ויצאו מדבר סיני (יט-כ),
 וצרש"י למה הוצרך לחזור ולפרש
 מהיכן נסעו, והלא כבר כתב
 שצרפידים היו חונים, צידוע שמסם
 נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים
 לציאתן למדבר סיני, מה ציאתן
 למדבר סיני צתשובה, אף נסיעתן
 מרפידים צתשובה (מכילתא) ע"כ.
 ולכאורה היכן מצואר מהכתוב
 שציאתן לסיני היתה צתשובה.

וגראה על פי מה שאמרו חז"ל
 (סוכה נג.) דלעתיד לבא
 מציא הקדוש צרוך הוא ליצר הרע,
 ושחטו צפני הדדיקים וצפני
 הרשעים, לדיקים נדמה להם כהר
 גבוה, הרשעים נדמה להם כחוט
 השערה וכו' ע"ש. ויש להצין אם
 היצר הוא כהר, איך נדמה לרשעים
 כחוט השערה. וכתב בעץ יוסף
 (שם) על פי מה שאמרו חז"ל (שם)
 על הא דאמר הכתוב (יואל ז-כ)
 ואת הצפוני ארחיק מעליכם, דהיצר
 הרע שצפון ועומד בלבו של אדם,
 והדחתיו אל ארץ ציה ושממה וכו',
 ועלה באשו ותעל נחנתו, מפני
 שמניח עוצדי כוכבים ומחגרה צהן
 צישראל, וצתלמידי חכמים יוחר

יִצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וּמֵאֵז עֲלֵה מֹשֶׁה
לְשָׁמַיִם נִתְגַּדַּל גַּם יִצְרוּ לְאִיִּן עֶרְוֹךְ,
וְהִיָּצַר הָרַע הַנְּדָמָה לְהָרָה, נַעֲשֶׂה
אֲזָלוּ כְּהָרָה גְבוּהָ יוֹתֵר, וּמִמִּילָא
עוֹמֵד צְמַדְרִיגָה מִגְדוֹל כַּח פִּיתוּי
יִצְרוּ.

וְזָדוּן וּמֹשֶׁה עֲלֵה אֵל הַאֲלֹקִים
וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הַהָר'
לְאִמּוֹר (י"ט-ג), שְׂמֵאֵז שְׂעֵלָה אֵל
הַאֲלֹקִים, קָרָא ה' אֵלָיו צְקָרִיָּאָה שֶׁל
חִיבָה, 'מִן הַהָר', צְסִיבַת הַהָר
הַגְבוּהָ, שְׁנַתְהוּהוּ יִצְרוּ כְּהָרָה, וּמִזֵּה
נִתְעַלָּה עֲבֹדָתוֹ מֵאֵז וּלְהִלָּאָה. וְזָדוּן
וַיִּרַד מֹשֶׁה מִן הַהָר אֵל הָעָם
(י"ט-ד), כִּי לְכֹאזְרָה אִיִּן שׁוֹם דְּמִיּוֹן
לְעֲבֹדַת מֹשֶׁה עִם סוּג עֲבֹדַת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי נִתְעַלָּה לְרֹאשׁ הַדָּר
גֹּאזוֹן ה', וְזָדוּן עֶרְךָ יֵשׁ לְעֲבֹדָתוֹ
נִגְדָה עֲבֹדַת יִשְׂרָאֵל, הַמְקִיִּימִים מִצְוֹת
ה' מִתּוֹךְ הַסְּתֵרֵת פְּנִים. אִךְ עַל יְדֵי
הָהָר שְׁנַתְהוּהוּ לוֹ, יִרַד מֹשֶׁה
לְמַדְרִיגַת הָעָם, הֵם עוֹבְדִים מִתּוֹךְ
הַסְּתֵר פְּנִים, וְהוּא עוֹבֵד מִכַּח גְּדוֹל
יִצְרוּ שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ כְּהָרָה.

וּבְרִישֵׁי פִירֵשׁ, מִן הַהָר אֵל הָעָם,
מִלְמַד שֶׁלֹּא הִיא מֹשֶׁה
פּוֹנֵה לְעַסְקִיּוֹ, אֲלֵא מִן הַהָר אֵל

הָאִיִּךְ לֹא יִכְלֹנוּ לְכַבּוֹשׁ אֶת חוּט
הַשְּׂעֵרָה הַזֶּה.

וּבִמְעַתָּה אַחַר שֶׁהֲכִינוּ עֲזָמָם יִשְׂרָאֵל,
וְטִיֵּהָרוּ עֲזָמָם שְׂצַע שְׂצֻמוֹת
מִעַת יִצְיָאֲתָם מִמִּזְרָעִים, כְּדֶרֶךְ שְׂצַעָה
נְקִיִּים אֲשֶׁר לֹא ה' לְצִבָּה (וְזָהָר ח"ג
ל"ז), וְהָיוּ מוֹכִנִּים לְקִצְלַת הַתּוֹרָה,
הָרִי נִתְעַלָּו צְמַדְרִיגָתָם, וְכֹל הַגְּדוֹל
מִחֲצִירוֹ יִצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וּמִמֵּה
שְׁמַתְחֵלָה הִיא לְהֵם יִצְרָה הָרַע כְּחוּט
הַשְּׂעֵרָה, אֲמַר הַכְּחוּב וַיִּתֵּן שֵׁם
יִשְׂרָאֵל נִגְדָה 'הַהָר' (י"ט-ב), נִתְגַּבַּר
עֲלֵיהֶם יִצְרָם וּנְדָמָה לְהֵם כְּהָרָה. וְאֵם
כֵּן מוֹכֵרַת הוּא שְׂצִיֵּאֲתָם לְהָרָה סִינֵי
הִיתָה צְתָשׁוּבָה, דָּאֵם לֹא כֵן, לֹא
הִיא נְדָמָה לְהֵם כְּהָרָה.

וּבִזְזָה יִתְצָרָה גַּם כֵּן מִעֲלָתוֹ הַרְמָה
שֶׁל מֹשֶׁה רִצִּינוּ, כִּי לְכֹאזְרָה
מִעַת שְׂעֵלָה אֵל הַאֲלֹקִים, וְרָאָה צְמוֹ
עֵינָיו הַגְּשָׁמִיִּים עוֹזֵם הַדָּר גֹּאזוֹן
עוֹזוֹ, צְמַרְאָה וְלֹא צְחִידוֹת, וְרִצִּי
רִצְבָן מִלְּאֲכִי מִעֵלָה שְׂעוֹשִׂים צְחִימָה
וּצִירָאָה רִצּוֹן קוֹנֵם, אִיזָה נְסִיּוֹן הִיא
לוֹ עוֹד צְעֻבָת קוֹנוֹ, וְאִיזָה חֲשִׁיבוֹת
יֵשׁ לְקִיּוּמוֹ מִצְוֹת ה' צְחֵבָה. אַחֲרֵי
רֹאשׁוֹתוֹ כְּבוֹד הַדָּר מִלְּכּוֹתוֹ. אֲזָל
הָאֲמַת הוּא, כִּי כֹל הַגְּדוֹל מִחֲצִירוֹ

האלקים הוא כמו אכילה ושחיה להצדיל. ושכר העולם הצא, אשר יפה שעה אחת קורח רוח זה מכל חיי העולם הזה, הוא יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם צראשיהם ונהיין מזיו השכינה. ותענוג זה כבר טעמו ישראל על הים, שראתה שפחה מה שלא ראה יחזקאל, ואמרו זה א-לי (טו-טז), והתענוג על ה'. ומשה רבינו כשעלה לשמים, לחם לא אכל ומים לא שתה ארבעים יום, כי הגאת גופו היתה אז מראיית פני השכינה. ועל כן כאשר הציג ה' את תורתו לישראל, שהוא יהיה למלך עליהם, והם יעצדוהו ויעשו רצונו, אמרו רצונו לראות מלכינו, שחשבו שגילוי אלקות כזה יהא צמתן תורה, עם התענוג הנורא בהתקרבותם אל ה'.

אך עצודה כזו אין זה שום חידוש, כאשר מרגיש האדם טעם ותענוג בעצודת קונו, ואדרבה לפום נערא אגרא, לפי גדול ההסתרה והקישויים שיש בקיום מצותיו ית"ש, חשובה העצודה יותר. והכתוב אומר, המכסה שמים בעצים המכין לארץ מטר (תהלים קמז-ח), והיינו כי לעניני שמים, דברים

העם ע"כ. וזודאי שלא היה לו למשה שום עסקים, רק עצודת צוראו, אך צירדו מן השמים הרי נתעלה יצרו פי כמה, ומחמת גדול יצרו שקיבל, היה מקום לו לפנות לעסקי עצודתו תחלה, להכין את עצמו ציטר שאת לקבלת התורה, והוא לא עשה כן, אלא 'מן ההר', שנדמה לו כהר, פנה 'אל העם' להעלותם, ולא חש על מעלת נפשו, רק שקד לטובתן של ישראל. — ועל זה צא ציווי ה', הגבל את ההר וקדשתו (יט-כג), שיש לעשות הגבלות מעתה, גדריס וסייגים, עצור היצר הרע הדומה להר שקיבלו כעת מחדש, וצוה יתקדשו ויתעלו.

ואמר ה' למשה, הנה אנכי צא אליך צעב הענן וגו' (יט-ט), וצמתן תורה ההר צוער צאש עד לצ השמים, חשך ענן וערפל (דברים ד-יא). והענין הוא, כי בני ישראל אמרו למשה רצונו לראות את מלכנו (רשי"ט-ט). כי ראיית פני ה' הוא תענוג נפלא, על דרך שנאמר צנדב ואציהוא, ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (כד-יז), שהתענוג של ויחזו את

פשוט, היה נסיון גדול לאציי, שאין ערוך לגדולתו וקדושתו. ומשה רבינו, שלא קם נביא עוד בישראל כמשה, הרי גם יצרו היה גדול יותר מלאחרים.

וגראדה דזהו שאמרו חז"ל (סנהדרין קי.) וישמע משה ויפול על פניו (במדבר טו-ד), מה שמועה שמע, שמע שחשדוהו באשת איש שנאמר (תהלים קו-טו) ויקנאו למשה במחנה, שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה ע"ש. והיא פליאה לחשוב קן על משה רבן של ישראל. אך מצינו בצני ישראל במדבר, וישמע משה את העם זוכה למשפחותיו (יא-י), וברש"י על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להן (ספרי יא-י) ע"כ. והיינו כי מאז שקבלו את התורה, נתגדל אללם ירם, שמניח עוצדי כוכבים ומתגרה בהן בישראל. ומזה דנו ישראל, אם ירם כה גדול, הרי כל הגדול מחזירו יצרו גדול ממנו, כמה גדול כבר יצרו של משה רבינו שעלה לשמים. ואם אציי אמר אי מאן דסאני לי לא הוי מצי לאוקומיה אנפשיה, מה יאמר משה רבינו, ולכן חשדוהו למשה.

רוחניים, שם ה' עזים להסתירם, ומטפס וממשמש בחושך עד שמשיג אור ה', אזל לארץ, עניני ארניים, יש תמיד מוכן מים להנמיחם ולהעלות פריים. ועל קן אמר ה' למשה, הנה אנכי בא אליך בעצ הענן, שלא יראו כלום, ויהא כל הסביבה חשך ענן וערפל, חשכות בתוך חשכות, יקבלו את התורה, אשר אז יתעלה עבודתם ומדריגתם, שעוזדין את ה' מתוך ההסתר.

ובעבודת ה' כל בני ישראל שוין, ולכל אחד יש נסיון אחר בעבודתו, דאם לא זה אין חשיבות לעבודתו. וצפשוטי העם שאין משיגין גדול ה' ותפארתו, ועניני עולם הזה מרהיבין בתפארתם, הרי כל מצוה שמקיימים חשוב מאוד למעלה, שעוזדין מתוך חשך ענן וערפל כפשוטו. אך גם לנדיקים המשיגים כבר גדולת צוראם וחשיבות העבודה ליוצרים, ומאד עמם השגת עבודתם הוא דבר פשוט שיש לעשות רצון קונם באהבה, מכל מקום יש חשיבות רבה לעבודתם, מאד שירם גדול מאנשים פשוטים, ובתלמידי חכמים יותר מכולם, ומה שלא היה נסיון לאדם

ובמצב כזה הייתה נתינת התורה, שגם צחוק החושך והענן והערפל יש לקבל התורה, לא רק כאשר מאיר כבוד ה', ומתענג צעזודת קונו. וגם הצדיקים יש להם נסיונות רבות ועלומות, וזהו מעלת צעזודתם. ולמשה שהיה גדול מהעם, אמר לו ה' הנה אנכי צא 'אליך' צעז הענן, אם לכל ישראל יש ענן, אללך יהיה הענן גדול ועב יומת, כי כל הגדול מחזירו יצרו גדול ממנו. — וצוה לא יפול רוחן של בני אדם צראותם הקישויים שיש צעזודת ה', וגם הצני עליה יצינו כי עצור רוס מעלתם יש צהם פיתוי יצר הרע גדול מלאחרים, וזהו חשיבות צעזודתם. וכה יתן ה' שנוכל לעצדו צאמונה ובלצב שלם מתוך אהבה ושמחה, עדי נוכה להצטחת ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים צמהרה דידן.

בסעודת מל'זה מל'כה ל'טובת מתיבתא נחל'ת יעקב

חכמי ישראל ומנהיגיהם, שמוטל עליהם שלשה דברים, כי יבא אלי לדרוש אלקים, להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה שיאצד להם. השנית, לסדר הסכסוכים שיש בין העם, כי יהיה להם דבר צא אלי ושפטתי, והשלישית, ללמד אותם תורה, והודעתי להם את חוקי האלקים, ולכן יעמדו עלי מן הזוקר עד הערב, כי לדברים רבים צאים לפני ע"כ.

וע"ז זה אמר יתרו למשה, נבול תבול וגו', כי כד ממשך הדבר, לא תוכל עשוהו לצדך. ומהו העצה לזה, להתפלל על חוליהם ולגלות להם נסתרות, זה אי אפשר למסור לאחרים, כי מי לנו גדול כמשה, יואל ונכנס לפני המקום כבן בית. וכמו כן ללמדם תורה אי אפשר רק ממשה, כי הוא קיבל התורה מן השמים, ומי יוכל ללמדם חוץ ממשה. ואם ימסור משה לתלמיד אחד, והוא ילמדנו לרבים, הלא אינו דומה שומע מפי הרב לשומע מפי התלמיד (רש"י ט-ט).

וישמע יתרו כהן מדין וגו' (יח-א). וזרש"י שצע שמות נקראו לו וכו', יתר, על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה (ספרי בהעלותך י-כט) ע"כ. ויש לדקדק דלשון 'יתר' מורה על דבר שאינו נדרך והוא יתר, על דרך כל יתר כנטול דמי (חולין נח:), ויותר יוצדק לקוראו בשם המורה על 'הוספה' פרשה בתורה, ולא שיתר פרשה אחת בתורה. - ולהלן בפרשה, וישמע משה לקול חותנו, ויעש 'כל אשר אמר' (יח-כד). ויש לדקדק על אריכות הלשון, ולא אמר בקצרה, ויעש כן, וכמו שנאמר בכל הציוויים בתורה שנצטוו משה, שקיים עלה ויעש כן.

וגראה כי הנה יתרו שאל למשה, מה הדבר אשר אתה עושה לעם (יח-ד), והשיב לו משה, כי יבא אלי העם לדרוש אלקים, כי יהיה להם דבר צא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו, והודעתי את חוקי האלקים ואת תורותיו. ופירש הרמב"ן שציאר לו תפקידם של

לישראל כלל. ולא מפני שלא היה
 אברהם ראוי לכך, אלא שלא היה לו
 פנאי לייחד מחשבתו ולהתצונן
 בעניינים גבוהים כאלו, מפני שהיה
 מתעסק עם בניו ועם ביתו אחריו,
 ללמדם דרך ה', והם לא הגיעו
 בתחלת למידם אלא במדרגה
 פחותה. אך ה' אמר, כיון שהשפיל
 דעתו ושכלו לכבוד ה' ללמדם דרכי
 ה', והפסיד לעצמו מדרגת נבואתו,
 לכן המכסה אני, וכי בשציל זה
 יפסיד, הלא ידעתי שכל עצמו מה
 שלא הגיע הוא לזה, רק למען אשר
 יזיה את בניו ואת ביתו אחריו ע"כ.

ובבזו כן משה רבינו, אם יהיה
 טרוד לשפוט את העם, לא
 יהיה לו פנאי להתצודד ולהוסיף
 בנביאות ה', אך אם את הדבר
 הזה תעשה ונוך אלקים' (יח-כג), אז
 יהיה לך נאות למעלה באלקים
 'ויכלת עמוד', אין עמידה אלא
 תפלה (ברכות כו:), יתקבלו תפלותיו
 ביתר שאת, כי קרוב הוא עוד יותר
 לה', וגם כל העם הזה על מקומו
 יבא בשלום.

אבל האמת הוא שלא נדק יתרו

ומשה רבינו הוא כלי ראשון
 שמצב, ותלמידיו הם כבר כלי שני.
 אך לשפוט את בני ישראל ולסדר
 להם הסכסוכים, זה אינו נריך
 להיות על ידי משה, ועל כן אמר
 לו, עתה שמע בקולי איענך ויהי
 אלקים עמך, 'היה אתה לעם מול
 האלקים' (יח-ט), אתה תהיה להם
 צמה שנוגע מול האלקים, עבור
 תפלות ונבואות וכרוזים מן השמים.
 'והזהרתה אתהם את החוקים ואת
 התורות', לימוד התורה להם גם כן
 יהיה מהתפקידים שלך, אבל פרטי
 הסכסוכים שיש ציניהם ולהדריכם
 בדרכי ה', אתה תחזה מכל העם
 אנשי חיל וגו', ושפטו את העם
 בכל עת, וכל הדבר הגדול יציאו
 אליך.

והוסיף לו עוד, כי הוא עצמו
 ירויח צוה, והוא על פי
 מה שכתב בתורת משה (פ' וירא נו).
 לפרש מה שאמר ה', המכסה אני
 מאברהם את אשר אני עושה וגו'
 (יח-יז), כי אברהם לא הגיע
 במדרגת הנבואה להודיעו אשר
 יעשה במשפט אומה או עיר פלוני,
 כמו שנאמר לישעיה וירמיה ויחזקאל
 על כמה אומות, מה שאינו נוגע

והיתרון הזה הפסיד מישראל מדריגות רבות, ואינו דומה סכסוך שהיה צא לפני משה, ממה שצא לפני תלמידו.

אך לפי זה נריך ביאור, למה שמע משה לקול חותנו, הוא ליה לדחותו, ולעשות להלאה כמו שנהג עד עתה. ונראה דזהו על פי מה דאיתא בגמרא (מועד קטן יח.) פנחס אחיה דמר שמואל איתרע ציה מילתא [צפנחס אחיה, דפנחס הוא אצל], עייל שמואל למישאל טעמא מיניה [לדצר על לבו דפנחס]. חזינהו לטופרי דהו נפישן, אמר ליה אמאי לא שקלת להו, אמר ליה אי צדידיה הוא [כלומר אילו היית אצל] מי מזולת ציה כולי האי [צאצילות, דשקלת לטופרן]. הואי כשגגה שיוצא מלפני השליט, ואיתרע ציה מילתא [אצילות] צשמואל. על פנחס אחיה למישאל טעמא מיניה, שקלינהו לטופריה חצטינהו לאפיה [זרקיהו מרוב כעס, והדר מכנס להו, דזורקן רשע]. אמר ליה לית לך צרית כרותה לשפתים וכו', דאמר רבי יוחנן מנין שצרית כרותה לשפתים שנאמר (בראשית כג-ה) ויאמר אברהם אל עריו שצו לכם

נכונים, גם משה אדון החכמים היה משיג זאת, ומצין כל הששים רצוא ישראל שעמדו על משה מן הצקר עד הערב, לא עלה על דעת אחד מהם ליעץ כן. והיינו כי בני ישראל הצינו שכוחות מנהיג ישראל הם למעלה מדרך הטבע, וקוי ה' יחליפו כח יעלו אצר כנשרים. ומי שיוכל להיות ארבעים יום צשמים צלי אכילה ושתייה, צכוחו לשמש את ישראל ולא יכבד זאת ממנו. וכחו של משה הוא מכחן של ישראל, צשצילכס הוא נדצר עמי, וכפי ריבוי המקצלים, יתוסף כחו וחילו, והוא חוץ לדרך הטבע מה שעושה ה' ליראיו. וגם אם על ידי זה לא יוכל להגיע למעלת נצואה גדולה, לא יפסיד משה כלל, כי המכסה אני מאברהם את אשר אני עושה. רק יתרו כומר לעבודה זרה, אשר רק עתה נכנס תחת כנפי השכינה, לא השיג את זאת צצדקתו, ואמר נצול תצול, ולאמיתו כל פרשת ואתה תחזה היא מיותרת, ויותר טוב היה אם היו ישראל מקצלים כל השלשה תפקידים של מנהיגי ישראל, ממשה רבינו צענמו, ואין מעצור לה' להושיע. ויתרו יתר פרשה צתורה, כל יתר כנטול דמי,

והכהנים מחינה לעצמם, והעם כל עיקר לא יהרסו את מצבם לעלות אל ה' (מכילתא) ע"כ. והיינו כי תפקידם של בני ישראל בעולם הזה, שונה אחד מחזירו, ויש ראשי העדה שהמה חכמי התורה, צחי משה, דאחפשטותיה בכל דרא ודרא, וישנם נדיקים בעלי עבודה, כהני ה' שתעודתם עבודה, ושז יש כלל ישראל, מארי דידין, שתפקידם להיות לעזר להחזיק לומדי התורה ונדיקיה, וכל אחד יש לו מחינה בפני עצמו, ואהרן לא יעלה למחינת משה, ובני ישראל לא יהרסו לעלות כל עיקר. ושמה זבולון צאחך ויששכר צאהליך, זבולון ממניח פתו של יששכר, ומתעלה בתורתו של יששכר שהמניח לו די סיפוקו, וחלק כחלק יאכלו לעתיד.

ואמור ה' למשה, הנה אנכי צא אליך בעצ הענן, בעצור ישמע העם צדברי עמך, וגם צך יאמינו לעולם (יט-ט). וברש"י וגם צך, גם צנציאים הבאים אחריו ע"כ. ואם בני ישראל מאמינים בחכמי ישראל ודוקים בהם, אז גם הם מתעלים למחינתו של משה, על ידי שהם מספקים ללומדי תורה

פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה וגשתחוה וגשזבה אליכם, ואיסתייעא מלחא דהדור תרוייהו ע"כ.

הרי לנו כח הדיבור מהו עושה, שפליטת פה גרמה אצילות לשמואל. ועד שמעשה העקידה לא נשלם להתעלות להיות קרצן לה' בשביל שאמר וגשזבה אליכם. וכמו כן אמירת יתרו 'כי נבול תבול וגו', כי כזד ממך הדבר לא תוכל עשוהו לצדך', ככה דיבורו החליש כחו של משה, כשגגה היוצא מלפני השליט, והכריח צדיבורו את הדבר, שלא יוכל משה לעשות הדבר לצדו. וזהו שאמר, וישמע משה לקול חותנו, והצין מזה כי צרית כרותה לשפתים, והחליש כחו, ויעש כל אשר אמר, עצור אמירתו עשה כן, אצל מנד עצם הדבר לא היה נכרך לעשותו.

ובבמותן תורה מנינו צפרשתינו שאמר ה' למשה, ועלית אתה ואהרן עמך, והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה', פן יפרץ צם (יט-כד). וברש"י אתה מחינה לעצמך, ואהרן מחינה לעצמך,

נורכיהם. ולכן אמר ה', והגבלת את העם סביב לאמור, השמרו לכם עלות זהר למחילתו של משה, כי גבולות חלק ה' בעולמו, ולא זה כהרי זה, ומכל מקום לא יפסידו בני ישראל, וגם הם עתידים לעמוד במחילתו של משה, 'צמשוך היוצל המה יעלו זהר' (יט-יג), יוצ"ל נטריקון ו'גס צ'ך י'אמינו ל'עולם, כאשר ימשיכו תיבת יוצ"ל, ויהיו דבוקים צחכמי ישראל, גם המה יעלו זהר. - וצזכות החזקת התורה יוכל כל אחד להתעלות למדריגות רמות, ולהתצרך בצרכת התורה, עץ חיים היא למחזיקים זה ותומכיה מאושר.

פרשת משפטים

וינפש' בן אמתך. וצחתם סופר
(קיא:.) זיאר, דהצטיחנו הקצ"ה
ועמדו זרים ורעו לאנכס וזני נכר
אכריכס (ישעיה סא-ה), ולא שייך
וציוס השציעי תנות, כי גם כל
ששת ימים ינחו מעבודה, וששת
ימים תעשה מעשיך, שהמעשים
נעשים על ידי אחרים, וכמו (שמואל
א כה-ג) ומעשהו זכרמל וכדומה.
אך כתיב ציוס השציעי תשצות,
שהיא שציתה וציטול, שמעשיו
שוצמים וצטלים צצצת שהוא יוס
שציתה. וצשורך וחמורך העוצדים
כל ששה ימים, שייך למען ינוח.
וינפש בן אמתך והגר, דמיירי
צלוקח עצד ערל וגר תושב,
שעושה מלאכת עזמו, ואסור
לעשות מלאכת ישראל מן התורה
(יצמות מח:), ולא שייך ינוח דהא
עושה מלאכת עזמו, אך נפישה,
שעל כל פנים נופש ממלאכת רבו
ישראל ע"ש.

ששת ימים תעשה מעשיך וציוס
השציעי תשצות, למען ינוח
שורך וחמורך, וינפש בן אמתך
והגר, וצכל אשר אמרתי אליכס
תשמרו, ושס אלהים אחרים לא
תזכירו (כג-יג). וצגמרא (שצת יח).
דרשו גם הכתוב, וצכל אשר אמרתי
אליכס תשמרו, דקאי על מלות
שצת, לרצות שציתת כלים לצית
שמאי ע"ש. והנה לשון הכתוב
'למען ינוח שורך, לכאורה אין לו
שחר, שנלטה ציוס השציעי תשצות
למען ינוח שורך, אמתהה. וצרמצ"ן
פירש דקאי על רישא דקרא, ששת
ימים תעשה כל מעשיך צצית
וצצדה, צעצור שינוח שורך וצן
אמתך, להיות כולם עדים צמעשה
צראשית ע"ש.

ויש לומר עוד, צהקדס לצאר שינוי
הלשונות, ציוס השציעי
'תשצות', למען 'ינוח' שורך,

ועוד נראה, כי בשציתת זהמה לא נאסרה כל מלאכה, וכמו שדרשו למען ינות, תן לו נייח, להתיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע, או אינו אלא יחצטנו בתוך הצית, אמרת אין זה נייח אלא נער, כמבואר במכילתא כאן (הוצא ברש"י). מה שאין כן בשציתת אדם, גם כאשר הוא לצורך מאכלו אסור לתלוש מן האילן, אף אם ינטרך להתענות בשצת, ואין זה נייח. ולכן בשציתת זהמה נאמרה למען ינות, שלא נאסרה עבודה שהוא נייח, ובשציתת אדם נאמר תשבות, שהוא בטל מכל מלאכה.

עוד יש לומר, כי בשמירת שבת נאמרה, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שמות כ-ט), וברש"י כשתצא שבת, יהא צעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה ע"כ. והיינו שהגם שהרהורים מותרים, מכל מקום מנוה איכא שלא יהרהר בעסקיו. ואיחא בגמרא (שבת קנ:.) מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו, ונמלך עליה לגודרה, וזכר ששבת היתה, ונמנע אותו חסיד ולא גדרה, ונעשה לו

נס ועלתה צו כלף [אילן גדול הוא, ובעל ענפים הרצה, ושלשה מיני אוכל יש צפירותיו, אציונות קפריסין ולולצין], וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו ע"כ. הרי לנו שהגם שהיה שוגג בהרהור, וצמקום הפסד שדהו, קיבל על עצמו לתיקון ההרהור, שנמנע מלגודרו. וזה נכלל בלשון שציתת, וציוס השציעי תשבות, שהוא לשון ציטול והפרה, וכמו שדרשו ציטול חמץ מתשציתו (פסחים ד:), והיינו ששצצת יהא צעיניו כאילו כל מסחריו מושצטים וצטלים, וכל מלאכתו עשויה. ולכן בשציתת זהמה, שאין זה אלא מנוחה ממלאכה, נאמר זה למען ינות, לא כן בשציתת אדם, לא די במנוחה ממלאכה בפועל, אלא שיהא כל מלאכתו מושצת, ויהא מלאכתו עשויה, שלא יהרהר זה.

ומבואר בספרי קצלה, כי אותו חסיד היה גלגול מלפחד, ולכן עלתה לו כלף על שדהו. והיינו דרבי עקיבא סבירא ליה מקושש זה ללפחד היה (שבת 15:), ומקושש לשם שמים נחזין, כמבואר בתרגום יונתן (במדבר

בהמתו, שלא רצתה לאכול טבלים, והיתה זהירה צמאלכה.

ובבר הארכנו בזה במקום אחר (עיין שמן ראש ח"א פ' תזאה) דהאדם שלא נוהר בגופו להזיק אחרים, נפשו מתפשט צממונו, ובהמותיו מזיקין. ולכן אמרה תורה בצרפשתינו צשור מועד שהמית אדם, השור יסקל וגם צעליו יומת (כא-כט), צידי שמים (סנהדרין טו:), והוא תמוה שעצור היזק שורו יתחייבו צעליו מיתה. אך אם היה האדם נקי מאכזריות ורציחה והלצנת פנים, לא היה צמציאות ששורו שהוא חלק נפשו יוכל להרוג אדם, וכיון ששורו המית, הרי זה לסימן על צעליו, שיש בו מעין מדה זו, ולכן גם צעליו יומת צידי שמים.

ובציצו צסדר הדורות (ערך רצי חנינא צן חורחא) הציא עוצדא, מעשה ציהודי אחד שהיה לו פרה חורשת כל ששת ימי המעשה, וירד מנכסיו ומכר הפרה לפרסי אחד, והיה הפרסי חורש צה כל ששת ימים, וכשהגיע יום השצת רצה לחרוש כמנהגו, היתה הפרה רוצנת ולא רצתה לחרוש,

טו-לצ) שחילל שצת צעדים כדי שימיתו אותו, ויתפרסם חומר חיוב שמירת שצת ע"ש. הרי שהיה לו מסירת נפשו על מנצת שצת. ואם כי צפועל חילל את השצת, מכל מקום צתר כוונה אזיל, ולא היה צריך המלאכה לגופה, ועצירה לשמה היתה. וכיון שהחשיצ ענין המחשצה, על כן צשמירת שצת היה שוצת אותו חסיד גם מהרהור ומחשצה.

וגראדא עוד, דאיתא צגמרא (חולין ה:): דצהמתן של צדיקים אין הקדוש צרוך הוא מציא תקלה על ידן. וחמורו של רצי פנחס צן יאיר, רמו ליה שצרייה לא אכל, אמר להו דלמא לא מעשרן, עשרינהו ואכל, אמר ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה ואחס מאחילין אותה טבלים ע"ש. ומצואר צספה"ק שכל חפץ שיש להאדם שייך לשורש נשמתו, ויש צהס ניצוני קודש שמוטל עליו להעלותם, וכאשר האדם עצמו מתעלה צמדריגותיו, הוא מעלה צמדה זו כל רכשו וממונו. ורצי פנחס צן יאיר שהיה מופלג צזהירותו צמידי דאכילה, שלא היה רגיל ליהנות משל אחרים כלל (שס ז.), על כן פעל זאת גם על

שאין לה לא שיחה ולא דעת הכירה צוראה, ואני שנצראתי צדמותו ית"ש ונתן לי דעה וזינה איני מכיר את צוראי, מיד הלך ונתגייר וזכה ללמוד תורה הרבה, ונקרא שמו בישראל רבי חנינא בן תורתא, ועד עכשיו אמרו חז"ל על שמו הלכות וכו'. ומסיים שם דבריו (וכן הוא בספר גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו) ושתי נתגלגלה בה הוא תורתא, והעכו"ם שנתגייר הוא אחשורוש עכ"ל (והארכנו בזה בשמן ראש חי פ' תשא רסו). ונראה דזה נרמז בשמו אחשורוש, שדרשוהו חז"ל (מגילה יא.) מלשון את וראש ע"ש. והיינו שצופו באת לתיקונו, שנתגייר ונכנס להיות אחיו צמנות, ועוד נתעלה אחר כך לראש, אשר עד עכשיו אומרים שמועות על שמו.

ודבר זה שהצהמה שבתה בשבת, באתה גם כן מכח בעליו היהודי, שהיה שומר שבת בכל פרטיה, עד שנתפשטה קדושתו גם על רכוש, והצהמה לא רצתה לעשות מלאכה, גם כאשר הכו אותה. וזה שאמר הכתוב, ששת ימים תעשה מעשיך וציוס השביעי

והכה אותה מאד ולא נדדה ממקומה. הלך אלל היהודי, ואמר לו טול פרתך שמכרת לי, כי מוס יש זה שאינה רוצה לחרוש היום. והבין היהודי שצבזיל שבת עשתה כן, כי היה מנהגה לנוח בשבת. אמר לו היהודי באת עמי ואני אעמידנה, הלכו שניהם אלל הפרה, ולקחה היהודי ודיבר באזנה ואמר, פרתי את יודעת כשהיית צרשתי היית נוחה ציום השבת, ועכשיו גרמו עוונותי שמכרתך לפרסי ועתה את צרשותו, בצקשה ממך עמדי וחרשי. מיד עמדה על רגליה וחרשה, אמר לו הפרסי אעפ"כ טול פרתך ותחזיר לי הדמים, כי בכל פעם שתרצך לא אוכל לבוא אליך להעמידה, ועוד לא תפרד ממנו עד שתאמר לי הכשפים שלחשת לה באזנה. התחיל היהודי לבכות ואמר לו לא מכסף אני. אמר לו הפרסי מי יאמינך, אני הכיתי צמלמד הצקר ויגעתי אליה ולא עמדה ואתה לחשת ותעמידנה, אלמלא כשפיך לא תעמידנה. אמר לו בשצועה, כך וכך לחשתי באזנה ועל כן עמדה. כיון ששמע הפרסי כן, הרהר בשצועה ואמר אוי לי, מה פרה זו

לכס זאת שמירה, והנמנע מלגדור פירויותיו מחמת קדושת שבת, עולה צו נלף מעצמו לשומרו ולקוותו, ולא עוד אלא שממנו פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. וכמו שפירש צפנים יפות (פ' יתרו) ששהא כל מלאכתך עשויה, שכל המלאכה שהאדם היה צריך לעשות בשבת ולהרויח בהם, יעשהו לו מן השמים, וכמה דרכים למקום להמציא לשומרי שבתותיו, וישולם לו באופנים אחרים צלי טירחא.

ובפשוטן של דברים, ששהא מלאכתך עשויה, הרי רואים צני אדם שעוזזים את ציתם למנוחת הנפש (שקורין וואקעישאן), ולכאורה אס רוצים לנוח ממלאכה, הרי צידם להשאר בציתם, ולא יכנסו למלאכתם ומסחרם, ויהא להם מנוחה. אך לא הכל הוא המנוחה מהעבודה, הוא רוצה לשכוח קצת מכל סביבתו, הטירדות המעיקים אותו בציתו ובסביבתו, ועל ידי שהולך למקום אחר, הוא נמצא במנוחה בעולם שאינו שלו, וזהו מנוחת נפשו גם צרוחו. וכמו קן בשבתת שבת קודש, לא די מנוחה ממלאכה שאינו נכנס לעבודתו

תשבות, וכל קך תתעלה שמירת השבת שלך, למען ינוח שורך וחמורך, שתתפשט קדושת השבת גם על חפצך, שבהמתך ינוח ולא תתרחש לעשות מלאכה. וינפש בן אמתך והגר, שגם עליהם תתפשט קדושת השבת, והיינו כי ישראל השובת את השבת, זוכה שנותן לו הקדוש צרוך הוא נשמה יתירה בכל ערב שבת (ציה טו.), וצודאי כי בן אמתך הערל והגר תושב לא יוכלו לזכות לזה, אצל על כל פנים מדריגה הקטנה של צחי' נפש, שהיא פחותה מרוח ונשמה, גם הם יכולים לזכות על ידי קדושת בעליהם, וינפש בן אמתך והגר, שיזכו לנפש בשבת קודש.

ובמסיים עלה, ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, שלא יאמר אדם שעל ידי שמירת שבת יהא לו הפסד, שיצטרך לצטל מסחריו בשבת, ולא יוכל לגדור שדהו וכדומה, כי לא קן הוא, אלא קיום מנות שבת משפיע צרכה, וכל צרכאן דלעילא ותתא ציומא שציעאה תליין. וזהו ובכל אשר אמרתי אליכם בפסוק הקודם, וציום השציעי תשבות, בזה עצמו 'תשמרו', תציה

ולמסחרו, ציוס השצת הוא נריך
 להעתיק עצמו לעולם אחר, שצת
 היא יומא דנשמתינן, לשכוח מכל
 הדצרים הגשמיים של ימות החול,
 ואין זו אלא עצודה של שירות
 ותשצחות, תורה ותפלה, תשובה
 ומעשים טובים. וציוס השציעי
 תשצות, ציטול כל המסחרים ועניניו
 הגשמיים, אלא שצת לה' אלקיך,
 להתרומם בשצת נועם הנשמות
 ועוגג הרוחות, וכל מלאכתו תהא
 עשויה.

ודהנה מומר לעצודה זרה הוי
 כמומר לכל התורה כולה,
 וכמו כן מומר לחלל שצחות (חולין
 ה.), וצרש"י דהעוצד עצודה זרה
 כופר צהקצ"ה, והמחלל שצת כופר
 צמעשיו, ומעיד שקר שלא שצת
 הקצ"ה צמעשה צראשית ע"ש. ולכן
 אחר סיוס ציווי מלות שמירת שצת,
 סיים עלה קרא, ושם אלהים אחרים
 לא תזכירו לא ישמע על פיך,
 שהמחלל שצת דינו כעוצד עצודה
 זרה.

